

Sonja Filipović Kovačević*
Филозофски факултет
Универзитет у Новом Саду

UDK 811.111'276:811.163.41-053.6
DOI: 10.19090/gff.2018.1.69-81

LEKSIKA U SRPSKOM JEZIKU POD UTICAJEM ENGLLESKOG U ŽARGONU OMLADINE U KLIPOVIMA JUTJUBERA JASERŠTAJNA**

U ovom radu predmet interesovanja je uticaj engleskog jezika na leksiku u žargonu omladine koja komunicira preko interneta i društvenih mreža, konkretno na primeru upotrebe jezika u klipovima jutjuberа Jaserštajna. Ova tema zapravo obuhvata dva žargona, žargon omladine i компјутерски жargon, који се у говору младих често преплићу. Циљ овог рада јесте да на жargonској гради илуструје, забележи и образложи појаву настaнка и промене лексиčkih јединица под uticajem engleskog jezika, које имају тенденцију да се прелију у standardni језик. У раду су образложена и илустрована два типа лексема под uticajem engleskog jezika која су најdominantнија у корпусу, те значајно utiču на лексиčki састав srpskog jezika: anglicizmi који unose nove pojmove у srpski језик и domaće i/ili odomaćene lekseme које razvijaju nova značenja или menjaju polje značenja под uticajem engleskog jezika.

Ključne reči: Jutjub, Jaserštajn, žargon omladine, engleski, srpski, uticaj, adaptacija.

1. UVODNA RAZMATRANJA

Fenomen jezičkog pozajmljivanja aktuelno je polje istraživanja u lingvistici poslednjih decenija. Danas se uglavnom svodi na uticaj engleskog jezika na druge jezike sveta, s obzirom na ogroman angloamerički ekonomski, politički i kulturološki uticaj. Uticaj engleskog jezika на srpski u stručnim registrima, ali i u svakodnevnom govoru, izuzetno je zastupljen. Na primer, u registru tehnoloških inovacija i računarstva uobičajene су reči kao što су: *smartfon, blogger, spam*; u registru ekonomije: *brendiranje, fizibiliti studija, solventnost*; u registru politike: *implementacija, premijer, Bregzit*; u registru mode: *outfit, gliter, stajling* i sl. U ovom radu predmet interesovanja je uticaj engleskog jezika на srpski u žargonu

---

* sonjafk20@gmail.com

** Rad je pisan u okviru projekta broj 178002, *Jeziци i kulture u vremenu i prostoru*, који finansira Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja Republike Srbije. Rad je usmeno izložen на konferenciji *Deveti međunarodni interdisciplinarni simpozijum Susret kultura*, Филозофски факултет, Нови Сад, 1. 12. 2016.

omladine koja komunicira preko interneta i društvenih mreža, budući da obiluje angliciziranim rečima i strukturama (npr. *lajkovati, hejtoovati, iskulirati, u fulu, Instagram, selfi, suportovanje, stilovanje, nzm, msm, lol* i sl.). Žargon se definiše kao „svaki neformalni i pretežno govorni varijetet nekog jezika koji služi za identifikaciju i komunikaciju unutar neke društveno određene grupe – po profesiji, socijalnom statusu, uzrastu i slično – čije članove povezuje zajednički interes ili način života, a koja uz to može biti i teritorijalno omeđena” (Bugarski, 2003: 9). Žargon karakterišu specifična jezička sredstva, prvenstveno leksička i frazeološka, a jedan od važnih načina nastajanja žargonskih reči jeste upravo pozajmljivanje, i to danas najčešće iz engleskog jezika (Bugarski, 2003: 15). Ova tema zapravo obuhvata dva žargona, žargon omladine i kompjuterski žargon, koji se u govoru mladih često prepliću. Važno je istaći da se žargon, kada je u opštijoj upotrebi, može prelići i u standardni jezik, i to preko razgovornog jezika (Bugarski, 2003: 11). U tom smislu, i anglicizirane lekseme koje koriste mladi u sajber komunikaciji imaju veći značaj, jer polako prelaze u opšti vokabular, te postaju deo standardnog jezika.

Kultura 21. veka, koja podrazumeva komunikaciju kroz lično eksponiranje putem selfija, objava i komentara na različite teme u javnosti kroz blogove, klipove, kao i komunikaciju u grupama putem društvenih mreža, najprimamljivija je mladima, koji prihvataju najnovije trendove. Novi vid komuniciranja podrazumeva i upotrebu drugačije leksike, koja je najvećim delom pod uticajem engleskog jezika, jer sve novine dolaze i šire se globalno prvenstveno iz SAD.

Način na koji mladi koriste i menjaju jezik indikativan je za praćenje ključnih tendencija u dinamici jednog jezika, te se stoga ovde i izučava žargon omladine. Među mladima izuzetno popularan medijum komunikacije predstavlja Jutjub. Stoga se ovde izučava jezik na Jutjub kanalu Jaserštajna, najpopularnijeg jutjuberu u Srbiji, koji postavlja klipove sa komičnim i obrazovnim sadržajem na teme interesantne osnovnoškolcima i srednjoškolcima. Polazi se od pretpostavke da jezik koji koriste jutjuberi, s jedne strane, utiče na jezičke navike mladih, a da, s druge strane, njihov jezički izraz odražava način na koji se danas mladi izražavaju. Dakle, u pitanju je recipročna sprega, a glavna spona jeste veliki uticaj engleskog jezika na srpski.

Cilj ovog rada jeste da ukaže na značajan uticaj engleskog jezika na leksiku u žargonu omladine aktivno uključene u digitalnu komunikaciju, te da na žargonskoj građi ilustruje, zabeleži i obrazloži pojavu nastanka i promene leksičkih jedinica, koje imaju tendenciju da se preliju u standardni jezik.

2. TEORIJSKI OKVIR: JEZIČKI KONTAKTI

Tema jezičkih kontakata u okviru moderne kontaktne lingvistike, koju je lansirao Weinreich (1953), izuzetno je važna i aktuelna, jer je u suštini razvoja jezika. Thomason (2001: 8) ističe da su jezički kontakti svuda, te da se nijedan jezik nije razvio potpuno samostalno, bez uticaja drugih jezika. Autorka (Thomason, 2001: 59–61) temeljno izučava posledice jezičkih kontakata, i grupiše ih u tri kategorije: a) jezičke promene pod uticajem jezičkih kontakata; b) ekstremne mešavine jezika (npr. pidžini, kreoli); i c) nestajanje jezika. U vezi sa prvoavedenom posledicom Thomason (2001: 61) tvrdi da se tipovi jezičkih promena ne mogu predvideti. Nadalje, ističe da se svako obeležje jezika može pozajmiti, te daje kontraprimere za tradicionalne tvrdnje da se fonološki elementi ne pozajmljuju, ili da se pozajmljuju samo neobeleženi elementi, s trendom pojednostavljivanja jezičke strukture i sl. (Thomason, 2001: 63–65). Posebno je značajna skala pozajmljivanja, gde su definisane četiri kategorije u vezi sa intenzitetom jezičkih kontakata. Kontakti srpskog jezika sa engleskim spadaju u prvu kategoriju, koja podrazumeva povremene jezičke kontakte, kao i činjenicu da oni koji pozajmljuju ne moraju tačno govoriti jezik davalac. U ovom slučaju pozajmljivanju podležu samo leksičke reči, i to sa značenjima koja nisu osnovna; struktura se ne pozajmljuje (Thomason, 2001: 70–71). S druge strane, Matras (2009) uvodi integrisan, funkcionalni pristup jezičkim kontaktima, kojim povezuje dve velike kontaktnolingvističke teme, bilingvizam i pozajmljivanje, u jednu celinu, u kontekstu sagledavanja govornika kao onoga koji jezik koristi radi ostvarivanja određenih komunikativnih ciljeva. U tom smislu, Matras (2009: 149–153) ukazuje na dvojaku motivaciju za leksičko pozajmljivanje. Prvo, to mogu biti praznine u strukturi jezika primaoca, kada govornici u stranom jeziku uočavaju jezičku jedinicu koja ne postoji u maternjem. Tako nastaju kulturološke pozajmljenice, koje obogaćuju leksikon jezika primaoca, a često se odnose upravo na tehnološke inovacije, kao što je *internet*. Filipović (2005: 10) ovo naziva komunikativnim razlogom pozajmljivanja. O bliskoj vezi između jezičkog i kulturnog pozajmljivanja pisao je još Sapir (1921), ali i Bloomfield (1933: 445), koji ističe da se reč preuzima putem kulturne difuzije. Drugo, motivacija može biti prestižni status jezika davaoca; govornici zbog statusa preuzimaju jezičke elemente od jezika koji pripada moćnijem, dominantnijem društvu; tako nastaju prestižne pozajmljenice. Filipović (2005: 10) ovo naziva psihološkim razlogom pozajmljivanja, a Prčić (2011: 149, 157) statusnom upotrebom anglicizama.

Zbog ogromnog uticaja engleskog jezika na druge jezike sveta, Prčić (2011: 16–22) prepoznaje njegovu novu sociolingvistički uslovljenu funkciju – engleski

kao odomaćeni strani jezik, pri čemu termin 'odomaćeni' ističe činjenicu da je engleski objektivno i subjektivno postao deo mnogih maternjih jezika i kultura u svetu. To se najvećim delom vidi kroz brojne anglicizme, koje on predstavlja kroz razvijenu tipologiju na osnovu četiriju kriterijuma – obličke realizacije, nastanka, opravdanosti i odomaćenosti (Prčić, 2011: 120–140).

Filipović (1986: 38–39) u procesu jezičkog pozajmljivanja vidi jezik davalac i jezik primalac u interferenciji, a tvrdi da je krajnji cilj integracija strane reči u jezik primalac kroz supstituciju ekvivalentnih elemenata. Jezičko pozajmljivanje odvija se u trima fazama: 1. prebacivanje koda, kada bilingvalni govornik alternativno upotrebljava stranu reč – model; 2. interferencija, kada dolazi do preklapanja dvaju jezika i delimične adaptacije – kompromisna replika; i 3. integracija, kada se strani element uklopio u sastav jezika primaoca – replika. Filipović (1986) analizira anglicizme po stepenu integrisanosti u srpski na fonološkom, morfološkom i semantičkom nivou, a stepene adaptacije označava terminima: transfonemizacija (Filipović, 1986: 72–77), transmorfemizacija (Filipović, 1986: 119–125) i promene u semantičkoj ekstenziji, koja podrazumeva suženje i/ili proširenje broja značenja i polja značenja (Filipović, 1986: 161–184). Pored toga, Filipović (1986: 55–57) razlikuje primarnost i sekundarnost u adaptaciji na svim jezičkim nivoima, i to na osnovu kvaliteta promena. Primarne promene tipične su za dvojezičnost, nestalne su (npr. *trening*, gde je engleski sufiks *-ing* samo transfonemiziran, a ne zamenjen ekvivalentnom srpskom morfemom). Sekundarne promene tipične su za jednojezičnost, stalne su i nepromenljive, a dešavaju se nakon što se pozajmljenica potpuno integrisala u sastav jezika primaoca (npr. *treniranje*, gde je dodata srpska morfema *-nje* na glagol *trenirati*, te je nastala glagolska imenica).

3. ANALIZA

3.1. Korpus i metodologija

Korpus na osnovu kog se sprovodi analiza čine sledeći video-klipovi jutjubera Jaserštajna: Biti dobar drug,¹ Kad će novi video,² 6 stvari koje niko ne izgovara,³ 5 opasnosti na internetu,⁴ Kako biti kul na internetu⁵ i 10 YouTube vrsta

¹ <https://www.youtube.com/watch?v=UBP4ST1mTQ>

² https://www.youtube.com/watch?v=45_NMwGSFZk

³ <https://www.youtube.com/watch?v=wwaZWf8Iwz4>

⁴ <https://www.youtube.com/watch?v=s0-pvwwOoos>

komentara.⁶ Beležene su reči i strukture poreklom iz engleskog jezika koje učesnici u klipovima izgovaraju u minimalnom kontekstu, tj. u rečenicama. Retko, neke strukture napisane su kao naslovi ili objave u klipovima, što je takođe zabeleženo. Anglicizirani jezički elementi odražavaju sledeće tendencije: a) anglicizmi unose nova značenja u srpski jezik (npr. blog); b) domaće i/ili odomaćene lekseme razvijaju nova značenja pod uticajem engleskog jezika (npr. status); c) domaće/odomaćene lekseme su u morfosintaksičkim odnosima netipičnim za srpski (npr. internet osoba, imenica u atributskoj funkciji); d) preoblikovani uzvici iz engleskog jezika, koje Mišić Ilić (2017: 104) definiše kao jedan tip pragmatičkih anglicizama (npr. Vau!); i e) sirove interpolacije iz engleskog jezika (npr. Unsubscribe!). U radu su obrazložena i ilustrovana dva tipa leksema pod uticajem engleskog jezika koja su najdominantnija u korpusu, te značajno utiču na leksički sastav srpskog jezika: anglicizmi koji unose nove pojmove u srpski jezik i domaće i/ili odomaćene lekseme koje razvijaju nova značenja ili menjaju polje značenja pod uticajem engleskog jezika.

3.2. Anglicizmi koji uvode nova značenja u srpski jezik

U korpusu su najbrojniji preoblikovani anglicizmi koji uvode nova značenja u sistem srpskog jezika (o tipovima anglicizama prema nastanku videti u: Prčić, 2011: 123–129). To su sledeće lekseme:⁷ *blog, Fejs, folouer, Gugl, hakovati, hejtovati, Instagram, Jutjub, klip, lajkovati, lajvstrim, postaviti, supskrajber, šer, ritvit, tvit, vlog*. U nastavku su definisana značenja ovih novih leksema u srpskom jeziku, uz ilustraciju primerima iz korpusa i komentare o integrisanosti u srpski jezik.⁸ Razmatra se i to da li su sadržaji izraženi ovim anglicizmima već izraženi domaćim/odomaćenim srpskim rečima, ili, s druge strane, da li se novi sadržaj može izraziti domaćim jezičkim sredstvima.

U novoj sajber kulturi, koja je dominantna među mladima, u sajber prostoru su se pojavili novi medijumi za komuniciranje, koje je javno ili polujavno, među oformljenim grupama prijatelja ili poznanika, kao što su npr.: Jutjub, Fejsbuk,

⁵ <https://www.youtube.com/watch?v=Er4yiz1c7EU>

⁶ <https://www.youtube.com/watch?v=NUeAJZ8i2sg>

⁷ Lekseme su navedene prema abecednom redosledu, a njihova značenja i upotreba biće predstavljene tematski.

⁸ Značenja engleskih reči-modela i samih anglicizama, koji ovde imaju ista značenja kao i njihovi modeli, data su prema sledećim onlajn rečnicima: <https://en.oxforddictionaries.com/>, <http://www.netlingo.com/>, <http://www.webopedia.com> i <https://en.wikipedia.org>.

Instagram. *Jutjub* (im.) (engl. *YouTube*) jeste 'popularni internet servis za razmenu video sadržaja, gde korisnici postavljaju, gledaju i ocenjuju video isečke'. (*Kada snimate video, postavite ga na svoj jutjub kanal.*) Upotrebljava se i leksema *jutjuber* (im.) (engl. *YouTuber*) – 'onaj ko plasira sadržaje na Jutjubu', koja je preuzeta direktno iz engleskog jezika, pa je pritom transfonemizirana. (*Pogledaj druge jutjubere, nemoj biti taj lik.*) Bugarski (2003: 65–66) pokazuje da je sufiks *-er* u srpskom jeziku žargonizovan, a izdvojen je kao rezultat gomilanja reči u pojedinim leksičkim sferama; najviše je zastupljen u leksemama za imenovanje pripadnika omladinskih grupa definisanih muzikom, odevanjem, stavovima ili karakterističnim delatnostima (npr. *rejver, panker*). Ovde pripadaju i lekseme tipične za kompjuterski žargon (npr. *haker, surfer*), a kao primere možemo dodati i lekseme iz korpusa: *jutjuber, bloger* i *vloger*.⁹ Sve ovo preuzeto je iz engleskog jezika. Drugi polujavni sajber medijum jeste *Fejs* (im.) (skraćeno od *Fejsbuk* (engl. *Facebook*), tj. 'veb-sajt čija je svrha društveno umrežavanje, na kome se ljudi međusobno povezuju preko svojih profila na kojima postavljaju fotografije, komentarišu, šalju jedni drugima različite linkove, i sl.'. (*Svaki dan ustajem i gledam fejs. Fejsbuk je postao opasan šah.*) *Instagram* (im.) (engl. *Instagram*) jeste još jedna 'besplatna aplikacija koja korisnicima omogućava obradu i deljenje fotografija na društvenim mrežama kao što su Fejsbuk, Tviter, Tumbler, Fliker, itd. putem platforme Android i iOS'. (*Ja, kako je dobra ova ikonica Instagrama.*) Uočen je i morfološki oblik *instagramuša* (im.), sa srpskim derivacionim sufiksom *-uša*, koji je, kako Bugarski (2003: 55–56) pokazuje, izrazito „ženski” žargonizovani sufiks koji ukazuje na odbojne ili nemoralne žene (npr. *prostakuša, divljakuša*). Ovo ukazuje na sekundarnu morfološku adaptaciju, te potpunu integraciju u srpski jezik.

Kroz pomenute nove medijume nastali su i novi formati komuniciranja. Ranije se komuniciralo jedan na jedan, lično, preko telefona ili imejlava, dok je danas najpopularnije komuniciranje u grupama, gde poruke čita više komunikatora. Sada su se u sajber prostoru pojavili *blogovi* (engl. *blog*) – 'veb-sajtovi na kojima korisnici postavljaju hronološke, aktuelne elektronske dnevnik, gde iznose svoja mišljenja na određene teme i gde drugi korisnici ostavljaju komentare'. Pored toga, tu su i *vlogovi* (engl. *vlog*, skraćeno od *video blog*) – 'blogovi koji se sastoje od video klipova'. U upotrebi su i oblici koji označavaju agense navedenih radnji: *bloger* i *vloger*, ali i pridevi sa tipičnim srpskim sufiksima: *blogerski, vlogerski*. Stoga, ove lekseme su prošle kroz sekundarnu morfološku adaptaciju, te su integrisane u srpski jezik. (*Rekao si klip će biti sigurno, a onda si vlog izbacio.*)

---

⁹ O leksemama *bloger* i *vloger* biće reči dalje u tekstu.

Semantički srodni *blogovima* i *vlogovima* jesu i *klipovi*, nastali elipsom od engleskog *video clip*, a označavaju 'kraće sekvence video sadržaja na nekom veb-sajtu'.

Nadalje, 'emitovanje nekog događaja na internetu može biti uživo', tj. *lajvstrim* (pril.). (*Idi kući, Cile, snimaj lajvstrim.*) Značenje koje izražava prilog *lajvstrim* u srpskom jeziku ima domaća reč *uživo*, te se ovaj anglicizam može smatrati inercijskim sinonimom (Prčić, 2011: 57, 147; Milić, 2013: 125–126).

Ljudi koji učestvuju u komunikaciji na internetu jesu *foloueri* ili *supskrajberi*. *Folouer* (engl. *follower*) jeste 'korisnik koji redovno prati sadržaje objavljene na Tviteru, u blogovima i na drugim sajtovima za društveno umrežavanje'. (*Ne znam zašto, ali ljudi hoće da imaju što više folouera na svom Instagramu.*) *Supskrajber* (engl. *subscriber*) jeste 'registrovani korisnik određenog onlajn servisa; on daje podatke kao što su ime, prezime i imejl adresa, te tako postaje deo određene mejling liste ili grupe sa diskusije'. Uočeno je da se alternativno koristi i oblik bez jednačenja po zvučnosti: *subskrajber*. (*Hvala za 250 000 subskrajbera.*) Na morfološkom nivou *folouer* i *supskrajber* jesu kompromisne replike, budući da u engleskom jeziku nisu proste reči, a sufiks *-er* nije zamenjen ekvivalentnim srpskim sufiksom *-ač*, koji označava agensa. Srpski termini koji bi ih mogli zameniti jesu *pratilac* i *registrovani pratilac*, prema redosledu navođenja, pri čemu bi leksema *pratilac* sada imala suženo polje značenja u odnosu na postojeće: 'onaj koji prati nekoga ili nešto'.¹⁰

Tipične aktivnosti, kao i rezultati¹¹ tih aktivnosti u društvenim grupama označavaju se leksemama *lajkovati*, *hejtovati*, *postovati* (*post*), *šerovati* (*šer*), (*ri*)*tvitovati* ((*ri*)*tvit*). Glagolima *lajkovati* i *hejtovati* 'izražava se pozitivan, odnosno negativan stav (po redosledu navođenja) prema određenom sadržaju ili slici na društvenoj mreži klikom na odgovarajuću ikonicu'. (*Ljudi neće sami lajkovati; Hejtovaću kanal okolo.*) Koriste se i imenice *lajk* i *hejt*, koje se odnose na odgovarajuće ikonice, kao i glagolske imenice *hejtovanje* i *lajkovanje*, što ukazuje na sekundarnu morfološku adaptaciju i, shodno tome, integrisanost u sistem srpskog jezika. Pored ovoga, leksema *hejtovati* proširila je svoje značenje i na opšti negativan stav prema životu. Milošević i Ćirić (2017: 108), pozivajući se na Draganu Kanjevac, ističu da je *hejter* 'negativan tip, trovač, osoba koja u svemu i svakom vidi ono loše'. Srpska leksema koja izražava značenje lekseme *hejter* jeste *mrzitelj*, ali uz dodatna obeležja sebe i drugih (Bugarski, 2003: 66). Zatim, glagol

¹⁰ Značenje je dato prema *Rečniku srpskoga jezika* (2011).

¹¹ Imenice kojima se označavaju rezultati pomenutih aktivnosti date su u zagradi.

postovati (engl. *post*) znači 'objaviti poruku u nekoj internet-grupi, kao što je njuzgrupa, grupa za diskusiju, blog, onlajn forum'. (*Misli pre nego što postuješ.*) U upotrebi je i imenica *post*, u značenju: 'poruka objavljena na navedeni način'. Umesto ovih leksema mogle bi se koristiti domaće, kao što su *objaviti* (gl.) i *objava* (im.), sa suženim poljem značenja u odnosu na postojeće: 'učiniti nešto javnim, oglasiti, saopštiti većem broju ljudi, javnosti'. Pored objavljivanja, društvene mreže služe i za slanje ili deljenje digitalno pohranjenih informacija, npr. slika, dokumenata, elektronskih knjiga, između korisnika putem interneta, što se leksikalizuje glagolom *šerovati* (engl. *share*) i imenicom *šer* (engl. *share*). U upotrebi je i glagolska imenica *šerovanje*, što znači da je ova leksema prošla kroz sekundarnu morfološku adaptaciju, te je već potpuno integrisana. (*Svaki dan isti šer.*) Na društvenoj mreži Tviter, 'objavljena kratka poruka do 140 karaktera' naziva se *twit* (im.), a semantički povezan glagol jeste *twitovati*, dok se 'ponovo objavljena poruka ili poruka prosleđena nekom drugom korisniku' naziva *ritvit* (im.), a glagol koji označava tu radnju jeste *ritvitovati*. U upotrebi je i glagolska imenica *twitovanje*, kao i *twiteraš* – 'onaj ko twituje'. Bugarski (2003: 42–44) prikazuje *-aš* kao veoma produktivan žargonizovani sufiks i ističe da izvedene imenice najčešće označavaju zanimanje, hobi, pripadnost društvenoj grupi, sportskoj disciplini i sl. Leksema *twiteraš* označava hobi. Upotreba srpskih derivacionih sufiksa sa leksemom *twitovati* ukazuje na to da je ona prošla kroz sekundarnu morfološku adaptaciju, te da je integrisana u srpski jezik.

Izvan domena društvenih mreža, ali i dalje u okviru korišćenja interneta, primetno je da se danas kao primarni izvor informacija ne koriste knjige, već *Gugl* (engl. *Google*) – 'hibridni pretraživač sadržaja na internetu na osnovu ključnih reči'. (*Niko nije savršen, kao što si videla na Guglu.*) U srpskom jeziku u upotrebi su i oblici nastali sekundarnom morfološkom adaptacijom, glagoli *proguglati*, *izguglati* – 'pretražiti na Guglu'. Na glagolsku osnovu dodati su srpski prefiksi kojima se menja glagolski vid, što ukazuje na potpunu integrisanost ovih leksema u srpski jezik. Nadalje, korisnici interneta mogu biti *hakovani* (prid.), tj. trpeti posledice *hakovanja* (im.), ili *hakera* (im.), koji *hakuju* (engl. *hack*) – 'neovlašćeno pristupaju kompjuterskom sistemu, podacima i sl.'. (*Ha, izgleda da si hakovan.*) Različiti morfološki oblici ove reči, uz upotrebu srpskih flektivnih i derivacionih sufiksa, i ovde ukazuju na potpunu integrisanost ove lekseme.

3.3. Domaće reči sa novim značenjima pod uticajem engleskog jezika

Ovde je pažnja usmerena na skriveni uticaj engleskog jezika kroz domaće lekseme ili već odomaćene anglicizme sa novim značenjima, razvijenim pod uticajem engleskog jezika. Prčić (2011: 121, 145) uvodi pojam skrivenog anglicizma, a to je reč, sintagma ili rečenica srpskog jezika koja odražava normu i/ili sledi običaje engleskog jezika. Drugim rečima, značenja ili upotrebe svojstveni oblicima engleskog jezika kriju se u oblicima srpskog jezika (npr. *ekonomija* umesto *privreda*, od *economy*; *imati razgovore*, od *have talks*, umesto *voditi razgovore*). U ovakvim slučajevima dolazi do semantičkog pozajmljivanja, tj. dodavanja nove sadržine postojećoj formi (Filipović, 1986: 153), a lekseme iz korpusa na čijem će primeru ova pojava biti objašnjena jesu sledeće: *izbaciti*, *kanal*, *komentar(isati)*, *profil*, *postaviti*, *serijal* i *status*.¹²

Kod domaćih leksema *izbaciti* (gl.) i *postaviti* (gl.) i kod odomaćene lekseme *komentar(isati)* (gl.) u novije vreme, pod uticajem engleskog jezika, došlo je do suženja polja značenja. Glagol *izbaciti* doslovno znači: 'baciti van, napolje; odstraniti, ukloniti', a u prenesenom smislu: '6) radom postići rezultat, proizvesti' (*izbaciti značajne pisce*). U srpskom jeziku pojavila se nova kolokacija: *izbaciti klip/vlog*, pod uticajem engleske kolokacije *put out a blog/vlog*. *Put out* doslovno znači: 'staviti napolje, izvan; izbaciti', a u prenesenom smislu: 'emitovati nešto kako bi ljudi mogli da čitaju, slušaju ili gledaju'. Glagol *izbaciti*, koji ima isto doslovno značenje kao i *put out*, suzio je metaforičko značenje navedeno u RSJ pod brojem 6, te znači i 'proizvesti video klip i emitovati ga na internetu'.

Glagol *postaviti* ima ukupno devet značenja prema RSJ, a ovde je važno drugo: '2) staviti, metnuti na određeno mesto: ~ *krunu na glavu*'. Pod uticajem engleske reči veoma sličnog oblika: *post* (gl.), 'objaviti poruku na nekom onlajn forumu', koja je preuzeta kao preoblikovani anglicizam *postovati*,¹³ domaća leksema *postaviti* razvila je i ovo englesko značenje, koje se odnosi na domen komunikacije putem interneta. Na ovo je uticala formalna sličnost dveju reči u dvama jezicima, ali i semantika, jer se ovo značenje donekle nadovezuje na drugo značenje navedeno u RSJ, tj. sužava ga u pogledu lokacije (na onlajn forum) i objekta stavljanja (elektronska poruka). (*Ako ne postaviš sliku, to se nije desilo.*)

¹² Značenja su data prema *Rečniku srpskoga jezika* (RSJ). Nova značenja koja su ove lekseme razvile pod uticajem engleskog jezika data su prema: <http://whatis.techtarget.com/definition> i <https://en.oxforddictionaries.com/>.

¹³ O anglicizmu *postovati* bilo je reči u odeljku 3.2.

Leksema *komentarisati* (gl.) znači 'da(va)ti komentar, objasniti, objašnjavati; izneti, iznositi svoj stav, mišljenje i sl.: ~ *proceduru izbora*'. Međutim, u skorije vreme ova reč je razvila značenje suženog polja u odnosu na navedeno – 'iznositi sopstveni stav na društvenoj mreži ili u tematskim blogovima, tj. u novorazvijenom obrascu digitalne komunikacije'. Imenica *komentar* takođe je razvila analogno suženo značenje. (*Najzad sam postavio nov video. Hajde, da vidim te komentare.*)

Lekseme iz korpusa: *kanal, profil, status* i *serijal* razvile su nova značenja pod uticajem engleskog jezika. Leksema *kanal* (im.) u značenju 'opseg, frekvencija na kojoj jedna televizijska ili radio stanica emituje program' odomaćena je leksema u srpskom jeziku. Međutim, sa pojavom interneta, i posebno Jutjuba, ova reč je razvila novo značenje u srpskom, pod uticajem engleske reči *channel* – 'poseban deo za komunikaciju na IRC (Internet Relay Chat) mreži, koja omogućava razgovor putem interneta, što je analogno časakaonicama i često posvećeno određenoj temi'. (*Posetite moj novi kanal.*)

Leksema *profil* (im.) davno je odomaćena u doslovnom značenju: 'bočni izgled, lik predmeta ili lica'. Englesko *profile* (im.), pored ovog doslovnog značenja, ima i dodatno značenje: 'lične informacije o korisnicima na društvenim mrežama'. Leksema *profil* (im.) pozajmila je iz engleskog jezika ovo značenje, koje je u metonimijskoj vezi (DEO–CELINA) sa doslovnim u obama jezicima, jer lice je ono po čemu prepoznavamo čoveka. (*A zašto si ti na mom profilu?*)

Leksema *serijal* označava 'seriju tematski povezanih emisija, filmova, članaka, i sl.'. U ovom slučaju, slično kao kod lekseme *kanal*, novina je medijum preko kog se emituju tematski povezani sadržaji, a to je internet, a ne televizija. Bitno je naglasiti da je ovo pseudoanglicizam (Filipović, 1986: 193), tj. reč sastavljena od elemenata engleskog porekla, ali celina koju čine nije preuzeta iz engleskog jer u njemu i ne postoji. (*Ovo je naš nov serijal – Yasser project.*)

Leksema *status* (im.) u srpskom znači 'položaj, stanje', a pored ovoga označava i 'povoljan, prestižan položaj u društvu'.¹⁴ Međutim, u novije vreme, ona je razvila još jedno značenje, u vezi sa društvenim mrežama, i to pod uticajem engleske lekseme *status* (im.), sa značenjem: 'kratka informacija o sopstvenim razmišljanjima, osećanjima, o tome gde se nalaze i sl., koje objavljuju korisnici Fejsbuka'. (*Kriješ se, nema te, pišeš tužne statuse.*)

¹⁴ Interesantno je da ovo značenje nije zabeleženo ni u RSJ, ni u *Rečniku novijih anglicizama* (RNA), ni u *Leksikonu stranih reči i izraza* (LSRI).

4. ZAKLJUČNA RAZMATRANJA

Ovaj rad ponudio je jednu ilustraciju otvorenog i skrivenog uticaja engleskog jezika na srpski na korpusu koji predstavlja presek dvaju vrlo zastupljenih žargona, omladinskog i kompjuterskog. Izučavanje žargona, koji je specifičan po tome što nastaje spontano, što je neformalan i što se brzo menja (Bugarski, 2003: 5), omogućava sagledavanje stvarne upotrebe i dinamike razvoja jezika. Lekseme koje omladina upotrebljava u dominantnom vidu komunikacije, putem društvenih mreža i praćenjem sadržaja postavljenih na Jutjubu, prelivaju se u svakodnevnu upotrebu standardnog jezika, te utiču na razvoj srpskog jezika.

Ovaj rad bavi se žargonom iz lingvističke perspektive, te kao takav beleži neke od opštelingvistički i teorijski zanimljivih jezičkih pojava, koje Bugarski (2003: 5) nabroja, a to su, ovde konkretno, jezički kontakti, i, u vezi s tim, nastanak i promene leksičkih jedinica u srpskom, tvorbeni procesi koji do njih dovode, odnos postojećeg i novog u jeziku, kao i preklapanja jezičkih varijeteta. Rezultati istraživanja pokazuju da se uticaj engleskog jezika na srpski u ovom korpusu većinski odnosi na dve kategorije opisane u ovom radu – lekseme koje unose nova značenja i domaće/odomaćene lekseme sa novim značenjima. Predstavljene lekseme koje unose nova značenja u srpski jezik, iako novijeg datuma, potpuno su integrisane u srpski jezik, o čemu svedoče njihova ustanovljena značenja i formiran morfološki oblik, što ih čini potpunim replikama, jer su oblički potpuno uklopljene. Najvećim delom prošle su i kroz sekundarnu morfološku adaptaciju, jer im se dodaju srpski derivacijski sufiksi (-aš, -anje, -ski, -uša), kao i prefiksi koji glagolima menjaju vid (*izguglati, proguglati*); to je jasan pokazatelj da se ponašaju poput domaćih reči. Sufiks -er, kojim se izražava agens, preuzet kroz engleske reči (npr. *blogger, haker, hejter, vloger*), toliko je čest da je već i u srpskom jeziku poprimio to značenje, što se potvrđuje kroz pseudoanglicizme (npr. *teniser*). Za neke od leksema predložene su srpske zamene, koje bi imale suženje polja ustanovljenog značenja (npr. *pratilac* umesto *folouer*, *registrovani pratilac* umesto *supskrajber*, *objaviti* umesto *postovati*, *deliti* umesto *šerovati*). Međutim, mala je verovatnoća da će te srpske zamene biti prihvaćene, jer su anglicizmi već dobro integrisani u sistem srpskog jezika, i jer se njihovi modeli upotrebljavaju u komunikaciji globalno. U kategoriji domaćih/odomaćenih leksema sa novim značenjima, uočeno je da dolazi do suženja polja njihovih dosadašnjih značenja, tj. do specijalizacije značenja, što je rezultiralo i novim ustaljenim kolokacijama u srpskom jeziku (npr. *izbaciti vlog/klip*, *postaviti sliku*, *komentarisati blog/post/objavu*). Drugi semantički trend jeste razvijanje novih značenja pod uticajem engleskog jezika (npr. *kanal, profil, status, serijal*). S obzirom na

uvreženost i integrisanost analiziranih leksema, može se očekivati da će u nekom novom rečniku novijih anglicizama one biti uvedene i tretirane kao integrisane, kao i da će pri proširivanju srpskih jednojezičnih rečnika biti uključena i nova značenja odomaćenih reči iz omladinskog i kompjuterskog žargona, koja postaju i deo opšteg, standardnog jezika.

Sonja Filipović Kovačević

LEXEMES IN SERBIAN UNDER THE INFLUENCE OF ENGLISH IN YOUTH
JARGON IN CLIPS BY YOUTUBER YASSERSTAIN

Summary

The object of interest in this paper is the influence of English on lexemes in youth jargon in Serbian, which is brimming with anglicized words and structures. The study is based on the corpus excerpted from the YouTube channel by Yasserstain, the most popular YouTuber in Serbia. This topic encompasses two jargons, youth and computer jargon, which often overlap in the language of the young. The aim of this paper is to illustrate and explain the phenomenon of new lexemes and semantic change of the existing ones in Serbian. The paper analyzes two types of lexical change effected by English, which dominate in the corpus: 1) anglicisms which introduce new concepts in Serbian (e.g. *vlog*, *supskrajber*) and b) Serbian (domestic or naturalized) words which develop new meanings. The results of the analysis show that new anglicisms which introduce new meanings are completely integrated in Serbian, which is testified by their fixed meanings and adapted morphological forms. In addition, for the most part they have gone through secondary morphological adaptation since Serbian derivational suffixes are attached to them (e.g. *tviteraš*, *instargamuša*, *blogerski*). Existing Serbian words are suggested as potential replacement, but they are not likely to be accepted because the anglicisms are already deeply rooted, although they are relatively new (dating back to 10 or 15 years) and because their English models are used in communication globally. The other analyzed category, the change of meaning of Serbian words, is the result of the hidden influence of English. Here, Serbian words develop meanings related to the existing ones, but with a narrowed scope of reference (e.g. *postaviti*, *komentarisati*) or develop new meanings (e.g. *profil*, *status*). Since these rather novel lexemes affected by English are highly frequent and integrated into Serbian, it is to be expected they they will be introduced in a new dictionary of anglicisms, and that the Serbian lexemes reflexing hidden English influence through a change of meaning will be added to new, updated versions of Serbian monolingual dictionaries.

Key words: YouTube, Yasserstain, youth jargon, English, Serbian, influence, adaptation.

LITERATURA

- Bloomfield, L. (1933). *Language*. Chicago, London: The University of Chicago Press.
- Bugarski, R. (2003). *Žargon: Lingvistička studija*. Beograd: Biblioteka XX vek; Knjižara krug.
- Filipović, R. (1986). *Teorija jezika u kontaktu. Uvod u lingvistiku jezičnih dodira*. Zagreb: JAZU i Školska knjiga.
- Filipović, S. (2005). *Izgovor i pisanje računarskih anglicizama u srpskom jeziku*. Beograd: Zadužbina Andrejević.
- LDOCE: *Longman Dictionary of Contemporary English*, <https://www.ldoceonline.com/>
- LSRI: *Leksikon stranih reči i izraza*. Treće, dopunjeno izdanje. Beograd: Prosveta, 1980.
- Matras, Y. (2009). *Language Contact*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Milić, M. (2013). *Anglicizmi kao sinonimi u srpskom jeziku*. Novi Sad: Filozofski fakultet. Dostupno na: <http://www.digitalnabiblioteka.tk/digitalnabiblioteka-?task=view&id=98&catid=13>
- Milošević, M. – Ćirić, A. (2017). *Novogovor*. Beograd: Službeni glasnik.
- Mišić Ilić, B. (2017). Pragmatic borrowing from English into Serbian: Linguistic and sociocultural aspects. *Journal of Pragmatics*, 113, 103–115.
- OLD: *Oxford Living Dictionary*, <https://en.oxforddictionaries.com/definition/giveaway>
- Prčić, T. (2011). *Engleski u srpskom*. Drugo izdanje. Novi Sad: Filozofski fakultet.
- RNA: Vasić, V. – Prčić, T. & Nejgebauer, G. *Rečnik novijih anglicizama. Do you speak anglosrpski?*. Novi Sad: Zmaj, 2001.
- RSJ: *Rečnik srpskoga jezika*. Izmenjeno i popravljeno izdanje. Novi Sad: Matica srpska, 2011.
- Sapir, E. (1921). *Language: An Introduction to the Study of Speech*. New York: Harcourt, Brace.
- Thomason, S. G. (2001). *Language Contact*. Edinburgh: Edinburgh University Press.
- Weinreich, U. (1953). *Languages in Contact*. The Hague, Paris, New York: Mouton Publishers.

